

เทศน์เช้า วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรมะเพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้ตรัสรู้ธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาเจ้าชายสิทธัตถะทิ้งสถานะการเป็นกษัตริย์มา มากันคว่ำๆ มาจนได้สังขารมอันนั้น ถ้าสังขารมอันนั้น สังขารมอันนั้นทำให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ธรรมวินัยอันนี้ ธรรมวินัยอันนี้มันเป็นสังขารม สังขารมที่มันเกิดขึ้นในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

จะบอกว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านมีอำนาจวาสนา ท่านสร้างอำนาจวาสนา มาของท่านก็ถูก แต่เวลาท่านสร้างอำนาจวาสนาของท่านแล้ว เพราะอำนาจวาสนาของท่าน ท่านถึงรื้อค้นของท่านขึ้นมา เห็นไหม ตรัสรู้เองโดยชอบ แล้ววางธรรมวินัยนี้ไว้ด้วยความปรารถนา ด้วยความเมตตา ด้วยปัญญาคุณของท่าน ท่านอยากปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์ใจ เห็นสัตว์โลกมีความทุกข์ความยากใจ

ถ้าสัตว์โลกมีความทุกข์ความยาก ปากกัดตีนถีบหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ถ้าการหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องนั้น ถ้ามีสติปัญญาก็หาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องด้วยความซึ้นบาน ถ้าการที่ไม่มีสติธรรมในหัวใจ การหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องนั้นด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจ ด้วยความทุกข์ยากในใจของตน นั่นก็การเลี้ยงปากเลี้ยงท้องเหมือนกัน เพราะสิ่งมีชีวิตต้องมีอาหาร สิ่งที่เป็นอาหาร อาหารรักษาร่างกายไว้ แต่รักษาร่างกาย เวลาพระโสณะเผยแผ่ธรรมมาๆ การเผยแผ่ธรรมมามันเป็นพื้นที่ที่ถือศีลถือสาง การถือศีลถือสาง สิ่งที่มาขึ้นมานั้นในใจของพระโสณะ

พระโสณะมีคุณธรรมในหัวใจมา มาแสดงธรรม มาฟื้นฟูขึ้นมาจนมันเกิดเป็นประเพณีวัฒนธรรม พอเกิดเป็นประเพณีวัฒนธรรม พอโลกเจริญมา โลกก็เจริญมา เราสร้างรูปเคารพสร้างต่างๆ เอาไว้อ่อนวอนไว้ขอกันใจ ถ้าเอาไว้อ่อนวอนไว้ขอกันไป สิ่งนี้อ่อนวอนเป็นวัตถุใจ

เราต้องเอาวัตถุดิบหนึ่งมาบ่มมันไว้ แล้วเราจะต้องมีศรัทธามีความเชื่อในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มีรัตนตรัยของเรา

ถ้าเราเชื่อในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระธรรมๆ พระธรรมคืออะไร สังฆธรรมคืออะไร สังฆธรรมก็แล้วแต่ความเชื่อของคน ถ้าความเชื่อของคน เวลาผู้ที่มาวัดมาใหม่ๆ เราจะทำอย่างไรๆ ไปวัดจะทำอะไร อยู่บ้านของเรา อยู่บ้านอยู่เรือนของเรา อยู่สังคมของเรา เราพูดด้วยสัตย์ ด้วยสิทธิเสรีภาพของเรา ไปวัดไปวา วัดวาเขาทำกันอย่างไร ไปถึงก็ไปเห็นรูปเคารพ ไปเห็นสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ขึ้นมา มันไม่ใช่ๆ เป็นวัตถุๆ ก็ใช้ปัญญาของตนวิเคราะห์หิวจี้ไป ก็คิดว่าตัวเองมีปัญญาๆ ไง

ปัญญาของพระโศณะมาที่แรกก็มาด้วยอะไร มาด้วยคุณธรรมในใจของพระโศณะนั้น พระโศณะมาวางรากฐานในพระพุทธศาสนา ในสุวรรณภูมิ สุวรรณภูมิ ถ้าศาสนานั้นคงขึ้นมาด้วยศรัทธาด้วยความเชื่อของเขา เขาก็อยากเคารพบูชาระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาก็ไปสร้างถาวรวัตถุขึ้น เราไปวัดไปวาเราก็ไปเจอถาวรวัตถุขึ้น

ถาวรวัตถุขึ้นเกิดมาได้อย่างไร เกิดมาจากใจของผู้ที่มีศรัทธามีความเชื่อ ถ้าจิตใจของคนที่มีศรัทธาความเชื่อ จิตใจที่อ่อน ที่มีคุณธรรมอันนั้นทำอะไรด้วยความประณีต ทำอะไรด้วยสิ่งที่เป็นศิลปะ วัฒนธรรม ศิลปะมันสวยงามไปหมดแหละ แล้วเราก็บอกศาสนาสอนอย่างนั้นหรือศาสนาสอนอย่างนั้นหรือ นี่เราสร้างพระข้างนอกใจ

ถ้าเราสร้างพระในหัวใจของเรา เราจะสร้างพระในหัวใจของเรา เราต้องมีศรัทธามีความเชื่อแล้วศึกษา ศึกษาแล้วเราจะตัดแปลงใจของตน ถ้าตัดแปลงใจของตน เราจะสร้างภายในหัวใจของเรา ถ้าเราจะสร้างพระภายในหัวใจของเรา ถ้าไม่มีครูมีอาจารย์ ท่านจะชี้เข้ามาตรงนี้เลย ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ขึ้นมา เราก็ “ไอนั้นก็เป็นวัตถุ ไอนี้ก็เป็นวัตถุ”

วัตถุก็เป็นวัตถุนั้นแหละ แต่วัตถุนั้นเกิดจากหัวใจคนที่เป็นธรรม วัตถุเกิดจากหัวใจคนที่มีศรัทธา แต่ศรัทธาของเขา เขาก็ปรารถนาบุญกุศลของเขา แต่เราก็มีศรัทธาเหมือนกัน เราก็มีความเชื่อเหมือนกัน สิ่งที่เป็นถาวรวัตถุนี้เราก็มีไว้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ เป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา เป็นสัญลักษณ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอย่างนี้หรือไม่

ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม จะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใครทำสมาธิได้ก็ไ้ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าใครมีสติปัญญาขึ้นมาะ มันจะเห็นคุณค่าของสังฆธรรมอันนั้น

เวลาหลวงตาท่านตรัสธรรมขึ้นมา กราบแล้วกราบเล่า กราบแล้วกราบเล่า ทั้งๆ ที่รู้แล้ว ทั้งๆ ที่รู้แล้วยังเห็นว่า โอ้โฮ! มันมหัศจรรย์ขนาดนั้น ทั้งๆ ที่รู้แล้ว ไอ้พวกเรามันมีคอบคนะ ไอ้พวกเรามีคอบคนมันไม่รู้สิ่งใดเลย ไม่รู้สิ่งใดเลยมันก็ต้องมีความมั่นคงของเรา

สิ่งที่ศึกษา ถ้าไม่ศึกษามันก็เหลวไหล คนเราไม่มีศาสนาเป็นที่พึ่ง คนนะ ไม่มีศาสนาเป็นที่พึ่งมันก็เอาความเห็นของตนเป็นใหญ่ทั้งนั้นนะ แล้วความเห็นของตนเป็นใหญ่ เป็นใหญ่แล้ว ถูกหมด คนดีทะเลาะกัน มีแต่คนดีทั้งนั้น มีแต่คนมีคุณธรรมทั้งนั้นที่ทะเลาะเบาะแว้งกันอยู่นี้ แต่ถ้าเรามีความเชื่อของเรา เราศึกษาด้วยศีลด้วยธรรม ด้วยขัดเกล้าของเรา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนขึ้นมา ให้สอนตนเองให้ได้ก่อน พยายามสอนตัวเราให้ได้ใจ แล้วการสอนตัวเรานั้นแสนยากใจ เห็นไปหมด ความผิด ความบกพร่องคนอื่น เห็นไปหมดเลย

ไอ้ความผิด ความบกพร่องของเรานั้นก็มีกับเรา แต่เรามองไม่เห็น มองไม่เห็นเพราะสายตามันมองไปข้างนอกใจ สายตามองไปที่อื่น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนให้มีสติ สติสัมปชัญญะยับยั้งว่าสิ่งที่ทำ ที่ผิดพลาด ใครเป็นคนทำ ก็เรา เราเป็นคนทำ แต่เราไม่เห็นแต่คนอื่นทำนะเห็น

ถ้าเราเป็นคนทำ เห็นนะ เราก็ตั้งสติ วันหลังอย่าทำอย่างนี้ ถ้าทำอย่างนี้มันทำให้ย่ำคิดย่ำทำแล้วจะเป็นจริตเป็นนิสัย ถ้าย่ำคิดย่ำทำเป็นจริตนิสัย นิสัยของเราก็ต้องเป็นนิสัยคนไม่ดี ถ้าเราเป็นนิสัยของคนดี สิ่งใดที่มันพลาดไปแล้ว ผิดพลาดแล้วใครไปทำไม่รู้ เราลุกไปแล้ว เพราะเราทำ เราลุกไปแล้วเราไม่เห็น เราไม่ขาดสติ แต่พอกลับมาแล้ว อ้อ! เมื่อกี้เรานั่งตรงนี้ แสดงว่าเราทำๆ ถ้าเราทำ แล้วต่อไปเราไม่ควรทำไซ้ใหม่ ถ้าไม่ควรทำต้องฝึกหัดสติขึ้นมา นี่ไง การฝึกหัดคัดแปลงตนมันก็เกิดจากตรงนี้ เกิดจากการสั่งสอนตนให้ได้ก่อน ถ้าสั่งสอนตนให้ได้ก่อน มันก็สั่งสอนวิบากกรรม

การเกิดเป็นมนุษย์เกิดจากกรรมดีนะ เรามีวิบากกรรมกันเราถึงมาเกิดเป็นมนุษย์ ผลของกรรมการกระทำ ใ้ันก็เหมือนกัน สิ่งที่เราทำไว้ๆ มันเป็นผล ผลจากการกระทำของเราไป มันก็มีวิบากของเราไป เราเป็นคนทำไว้เองไป สิ่งนี้เราทำเอง แล้วเราจะแก้ไข เราจะแก้ไขเราก็กู้หัดสติของเรา มันให้เป็นวิบากที่สว่างงาม วิบากที่ดีงาม วิบากของสัตว์บุรุษ วิบากของคนที่มีสติมีปัญญา เราทำคุณงามความดีของเราๆ ถ้าทำความดีของเรา เราไม่มีสิ่งใดบกพร่อง

ดูพระสติ พระทำความผิดสิ่งใดด้วยความพลั้งเผลอไปสิ่งใด ผิดแล้วก็ปลงอาบัติกัน สาธุ สุกกุฏ ข้าพเจ้าจะไม่ทำอีกแล้ว ข้าพเจ้าจะไม่ทำอีกแล้ว ข้าพเจ้าจะทำคุณงามความดี

สิ่งใดที่ไม่ดีไม่ควรทำซ้ำ เราจะทำคุณงามความดีต่อเนื่องไป ถ้าทำคุณงามความดีต่อเนื่องไป เวลาสุดท้ายแล้ว ความดีที่ยิ่งกว่านี้ไปไหน เรามาจากไหน เราเกิดมาทำไม แล้วเราตายแล้วจะไปไหน การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันทุกข์มันยากอยู่อย่างนี้

เวลาขึ้นมา ดอกไม้แรกแย้ม ชีวิตเกิดใหม่ๆ เด็กๆ โอ้โฮ! มันก็กลัว เด็กๆ มันอยากเป็นผู้ใหญ่ทั้งนั้นนะ เด็กๆ นี้ แหม! ชีวิตมันสว่างงามมากเลย แล้วเราละ เราละ ชีวิตนี้มาจากไหน เราศึกษาของเรา นี้ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะสร้างพระในใจของเราแล้วละ จะสร้างพระในใจของเราขึ้นมา

เราเกิดมา เราเกิดมา เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนสอนถึงที่สุดแห่งทุกข์ การสอนถึงที่สุดแห่งทุกข์มันก็ต้องจิตใจของคนที่เปิดรับ จิตใจของคนเห็นคุณค่าใจ จิตใจที่ไม่เห็นคุณค่าเขาไม่เห็นตรงนั้น จิตใจที่ไม่เห็นคุณค่าเขาเห็นชื่อเสียงเกียรติยศ เกียรติศัพท์ เกียรติคุณของเขา

ชื่อเสียง เกียรติยศ เกียรติศัพท์ เกียรติคุณมันเป็นความดีใหม่ มันก็เป็นความดีอันหนึ่ง แต่เป็นความดีสมมุติใจ ชื่อเสียง คุณติ คนที่มีชื่อเสียงมีอำนาจวาสนาบารมีอยู่ในตำแหน่ง ทุกคนเคารพนับถือนั้นนะ เวลาเขาเกษียณไป ทุกคน ถ้าเขาทำคุณงามความดี คนยังระลึกถึงเขาอยู่ ถ้าเขากระทำไม่ดี คนเลิกเลย นี่ไง มันชั่วครวญๆ ทั้งนั้นนะ ถึงว่าเป็นสมมุติๆ ใจ ถ้าเป็นสมมุติ ถ้าเรามีสิ่งใดเรามีโอกาสที่มีอำนาจวาสนาจะทำสิ่งใดให้เป็นประโยชน์ เราควรทำ ควรทำไว้ๆ เพราะนั่นสมบัติของเรา การกระทำนั้นเป็นสมบัติของเรา ทำดีทำชั่วนั้นเป็นสมบัติของเรา ถ้าเรามีโอกาส เราควรทำไว้ๆ แล้วเวลาหมดจากตำแหน่งหน้าที่นั้นไปแล้วนะ ภูมิใจ เราได้ทำไว้ เรา

ได้ทำไว้ เราได้ทำไว้กับชาติ เราได้ทำไว้กับสังคม เราได้ทำไว้ ถ้ามีแล้วควรทำอย่างนั้นๆ นี้พูดถึงว่าความเป็นสมมุติๆ ใจ

แล้วถ้าเอาจริงๆ ขึ้นมา ถ้ามันจะเป็นสมบัติความจริง ความสุขความทุกข์ในใจมันเป็นความจริง สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา นี่เป็นสัจจะความจริงที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประกาศ สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง แล้วถ้าสิ่งที่เป็นอนิจจังโดยตัวมันเอง โดยตัวมันเอง ของที่เรารักษาไว้ไม่ได้มันเสียหายทั้งนั้นนะ มันถึงเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา เพราะความทุกข์มันก็ไม่มีอยู่จริง ความทุกข์มันมีเพราะเราไปยึดมัน เราไปติดกับมันเอง ถ้าเราเข้าใจมันแล้ว สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจังใช่ไหม พออนิจจังแล้วเรามีปัญญาใช่ไหม มันเป็นอนิจจัง เราก็ไม่ทุกข์กับมันจนเกินไปไง แต่ก็เสียหาย ยังเสียหายอยู่ แล้วถ้าเป็นความทุกข์ ความเสียหาย มันอยู่ชั่วคราวๆ แล้วมันก็เกิดซ้ำ

มนุษย์เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ มนุษย์เวียนว่ายตายเกิด เกิดซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนเป็นจรตเป็นนิตย เป็นจรตนิตย คนที่ทำอานาจาสนาบารมีมา สิ่งที่เราสร้างคุณงามความดีมา มันจะมีสิ่งที่คิดดีๆ ใจ สิ่งที่เราคิดที่จะหาสัจจะความจริงในใจที่มันเป็นนามธรรมๆ

คำว่า “นามธรรม” มันกลับมันคง กลับมีค่ากว่าวัตถุ สิ่งที่เป็นวัตถุๆ มันเสื่อมสภาพ มันเสื่อมสภาพไป แล้วมันไม่มีชีวิต มันไม่มีความรับรู้หรือ ไอ้คนทำมันเลยไปปลื้มใจ เสียใจ ดีใจ ไปกับมันใจ แต่ถ้าเป็นสิ่งที่มันเป็นนามธรรมๆ ความสุขความทุกข์มันเกิดกับเราทั้งนั้น สิ่งที่เราไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น เราก็คาดการณ้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าวิมุตติสุข สุขที่ไม่มีสิ่งใดเจือปนเลยมันเป็นอย่างไรก็อยากรู้อยากเห็น เวลาทำสมาธิขึ้นมา เวลามันมีความสุขขึ้นมา สุขเวทนา ทุกขเวทนา อันนี้มันก็เป็นความสุขความทุกข์ ก็เทียบเอาสิ เทียบเอาๆ เทียบเอาสิ่งที่เราเคยมีเคยเป็นใจ แต่สิ่งที่ไม่เคยมีไม่เคยเป็นมันไม่รู้ใจ สิ่งที่ไม่เคยมีไม่เคยเป็นมันไม่รู้ เวลาทำขึ้นไปถ้ามันไม่รู้ พอไม่รู้ขึ้นมา เกิดขึ้นมาก็ยังรักษาดูแลไม่เป็น

ถ้ารักษาดูแลเป็นขึ้นมา จากสัมมาสมาธิขึ้นสู่วิปัสสนา ถ้าวิปัสสนามันเกิดมาจากไหนล่ะ เกิดมาจากสติ คุณสติ เวลาเราทำความผิดพลาดเรายังไม่รู้ที่เราทำเลย แต่เวลาเรามีสติมีปัญญาขึ้นมา เรารับรู้ได้ว่าเป็นวิบากกรรม เราทำของเราเอง แต่เรามีสติปัญญามากขึ้น เราทำสมาธิของเราจนชำนาญในการเข้าการออก เวลาชำนาญในการเข้าออก สมาธิมันก็อยู่กับเราโดยที่เรามี

เหตุที่จะรักษาจะดูแล รักษาดูแล เราจะยกขึ้นๆ ไปสูง มันมหัศจรรย์ๆ นะ คนทำขึ้นไปมันจะมีความมหัศจรรย์ จิตใจนี้มหัศจรรย์ขนาดไหน

โดยธรรมชาติ คนทำงานๆ ด้วยสมอง คิดงานๆ เวลาคิดงานบริหารจัดการ เขาคิดงานของเขา แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นไป ถ้ามันเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาที่มันเกิดขึ้นจากสังขาร มันไม่มีสัจย์ ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เขา ถ้าไม่เป็นของเราจบเลย เป็นของเรา เราไปขวางไว้

มันเป็นของเรา ใจ มันหวงมันเหนของมันอยู่อย่างนั้นนะ มันก็เป็นเราตลอด มันถึงไม่สมควร ไม่เป็นมัชฌิมา ไม่เป็นกลาง ไม่เป็นธรรม นี่เราฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา เราฝึกหัดใช้ของเรา ฝึกหัดใช้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า แล้วมันก็มหัศจรรย์ด้วย คราวนี้คิดได้แค่นี้ คราวนี้ปัญญามันกว้างขวางขึ้นไปอีก มันลึกซึ้งขึ้นไปอีก มันมหัศจรรย์ขึ้นไปอีก

ทีแรกก็มหัศจรรย์แล้ว อู้ฮู! มันมหัศจรรย์มาก มหัศจรรย์มาก แต่เวลาทำซ้ำ มันลึกเข้าไปอีก มันลึกเข้าไปอีกเพราะเราไม่เคยรู้ไม่เคยเห็นใจ พอเราไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น เราฝึกหัดของเรา นี่เราจะสร้างคุณธรรมในใจของเรา เราจะสร้างพระในใจของเรา สังขารที่มันเป็นความจริงในนี้ ใจ เราถึงมาเดินจงกรม เราถึงมานั่งสมาธิภาวนากัน เราถึงถือศีล ๘

ถ้าถือศีล ๘ ประพฤติพรหมจรรย์ พอพรหมจรรย์ขึ้นมามันเกิดตบะธรรม เกิดความแผดเผา เกิดปัญญาขึ้นมา เราฝึกหัดของเราๆ ใจ ถ้าฝึกหัดของเรา คฤติ ทางโลก กามราคะ กามคุณ ๕ กามคุณ ๕ เป็นคุณของโลกเขา เพราะกามคุณ ๕ สิ่งที่เป็นวัตถุกาม วัตถุกาม กามอีกอย่างหนึ่ง มันก็เป็นทางโลกๆ ทั้งนั้นนะ แต่เวลาถ้ามันเป็นจริงๆ ขึ้นมาในหัวใจ ถือพรหมจรรย์ๆ เกิดตบะธรรม เกิดตบะธรรมมันเกิดสติเกิดปัญญาขึ้นมาจากภายใน ฝึกหัดอย่างนี้

เวลาพระโสณะมา มีคุณธรรมจากในใจของพระโสณะมา พระโสณะมาแก่ทุกข์แก่ยากของประชาชน แก่ทุกข์แก่ยากของสังคม สังคมมีความทุกข์ความยาก ธรรมโอสถมันเข้าไปเจือจาน เข้าไปถอดถอนความทุกข์ความยากอันนั้น

แต่ของเราในปัจจุบันนี้เราเข้าวัดเขาวา ไปเห็นวัตถุแล้วเราก็ไปอ้อนวอนขอเอาไป ขอให้ทุกข์หมดไป ขอให้มีความเจริญออกงามไป นี่ก็ขออาฆนก็เป็นความขออันหนึ่ง ถ้าขออาฆนมีศรัทธามีความเชื่อ มันมีความพอใจมันก็ผ่อนคลายได้

แต่ถ้ามันเป็นสังขารม บุญกุศลนะ บุญและบาป เราข้ามพ้นทั้งบุญและบาป สิ่งที่เป็นบุญ สิ่งที่มีห้ศรัทธา เวลาเป็นความจริงขึ้นมาแล้ว เวลาสำรอกมันคายกิเลสไปแล้ว เวลามรรคมัน ทำลายขึ้นไป ตบะธรรมมันแผดเผาไปแล้ว แผดเผาจนหมดเชื้อหมดใจ หมดทุกๆ อย่างในหัวใจ เลย มันเผาจนมันหมดไป แล้วตัวมันเองมันก็หมดไปด้วย มรรค ๔ ผล ๔ บุคคล ๔ คู่ มีการกระทำแบบนั้น นี่พูดถึงว่าถ้าเป็นสังขารมๆ

ทีนี้มันซ้อนกันอยู่ โลกกับธรรม เวลาเหรียญมีสองด้าน ด้านหนึ่งคือด้านทางโลก ด้านหนึ่งก็เรื่องสังขม สังขมเราก็ต้องมีมารยาทสังขมไปกับเขา แต่พอมาเป็นธรรมๆ มารยาทโดย ทั้งนั้น เวลาโลกเป็นมารยาทสังขม มารยาท เราต้องมีมารยาทกับเขา เขาพูดขัดหูขัดใจขนาดไหน เออ! ก็เจริญพรๆ ไปอย่างนั้นนะ เพราะมันจะหวังผลประโยชน์จากเขา นี่มารยาทสังขม มารยาท ใด

แต่เวลาปฏิบัติขึ้นไป เวลาปฏิบัติจริงๆ ขึ้นไป ถ้ามันมีมารยาทโดย ถ้ามีมารยา มารยา มัน มีอะไร มารยา มันก็หลอกลวง ความหลอกลวงมันจะเป็นจริงขึ้นมาได้อย่างไรละ ถ้าเป็นความจริง ขึ้นมา เราก็ต้องมีสังขจะมีความจริงในใจของเราใจ ถ้าความจริง โลกกับธรรมๆ มารยาท สังขมๆ ใด

แต่ถ้าธรรม คุณิ เวลาหลงตาทำนพูด ไม่มีลูบหน้าปะจมูก ขาดหมด ผิดเป็นผิด ถูกเป็น ถูก ธรรมเป็นธรรม ธรรมเหนือโลก ธรรมต้องเป็นธรรมใด แล้วเราก็ปรารถนาตรงนี้ ปรารถนา ตรงนี้

ไม่ใช่ว่าธรรมนี้มันจะทำร้ายเรานะ ธรรมนี้จะมาเชือดคอเรานะ ธรรมจะมาให้เราล้ม จมนะ... ไม่ใช่ กิเลสต่างหาก มารยาทสังขมๆ ความพอนั้นนะ นั้นแหละ เราไปเชื่อตรงนั้นว่า เป็นธรรมแล้วใจ พุดถูกคอถูกใจ พุดดิงาม อู้อู้อ! สุดยอด ใครพุดชำระกิเลสที่ขึ้นมาในหัวใจ คนนั้น ไม่ดี

ธรรมมันเหนือโลกๆ ถ้าธรรมมันเหนือโลก เราถึงเอาความจริงอันนี้ ถ้าเราเอาความจริง อันนี้ ถ้าทำอย่างนั้นมันก็ทางโลก จะทำอะไร รูปเคารพให้มันสวยงามขนาดไหนก็ได้ แล้วสังขม เห็นชอบ เห็นดิงามกันไปหมดเลย เพราะมันสิ้นสุดลงแก่นั้นใจ นี่ใจ เข้าไปวัดไปวา ก็เห็นแต่วัตถุ ใด

แต่ถ้าเข้าไปวัดไปวา ถ้าเห็นคุณธรรมในใจอันนั้นสิ มันวัดได้ ข้อวัตรปฏิบัติ วัดไม่ร้าง ถ้าวัดไม่ร้าง สิ่งนั้นมันจะสะอาดบริสุทธิ์ มันจะเป็นความดีงามไปหมด เพราะอะไร เพราะมันมี บุคคลรักษา บุคคลนั้นมันมีวัตรปฏิบัติในใจ บุคคลนั้นมีที่พึ่ง บุคคลนั้นไม่ใช่คนร้าง บุคคลนั้นมี จิตมีวิญญูณ บุคคลนั้นมีศีลธรรม ถ้าพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำอีกเข้าไปเป็นชั้นเข้าไป มันรื่นเริงอาหา หายใจ มันเหนือโลกใจ มันไม่มีมารยาสาโดย มันมีแต่ศีลธรรมเพื่อจะพิสูจน์กับโลก เอวัง